

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Венцеслав Бондиков,
катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама
при СУ „Св. Кл. Охридски“
относно материалите, представени за участие в конкурс за заемане на
академична длъжност „професор“ в професионално направление 3.5.
Обществени комуникации и информационни науки
(Етика и комуникация),
на доц. д-р Николай Кирилов Михайлов
обявен в ДВ Бр. 44/29.05.2018 г.

1. Кратки биографични данни

През 1981 година Николай Михайлов завършва руска езикова гимназия. През 1988 г. завършва висше образование и придобива образователно-квалификационна степен „Магистър по философия“ при СУ „Св. Климент Охридски“. От 1992 г. е доктор по философия.

В периода 1992 – 1994 год. е проучвател в Институт за философски науки – БАН; От 1995 до 1999 год. е асистент в ИФИ – БАН; В периода 1999 – 2004 е главен асистент в ИФИ – БАН; През 2004 г. е избран за доцент в ИФИ, а от 2010 до 2016 е работил в Институт за изследване на обществата и знанието. От м. декември 2016 год. е доцент в СУ „Св. Климент Охридски“, ФЖМК, Катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“.

Ръководител на катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“ и зам. декан по учебната дейност за ОС „бакалавър“ и „магистър“.

2. Преподавателска дейност

В момента чете следните лекционни курсове в бакалавърска и магистърска степен в СУ „Св. Кл. Охридски“ - ФЖМК :

1. Бакалаври:

- „Социология на публичната комуникация“ – от 2016 до сега;
- „Етика и комуникация“ – от 2009 до сега;
- „Съвременни социални теории“ – от 2014 до сега;
- „Философия на комуникацията“ – от 2018 г.;

2. Магистри:

- „Език, въображение, креативност“ – от 2015 до сега;
- „Творчество и креативна рационалност“ – от 2015 до сега;

3. Лекционни курсове в други университети

- „Антропоцентризъм и околна среда“/ „Етика и екология“ – ЮЗУ „Неофит Рилски – от 2013 год. до сега;
- „Професионална етика“ - Академия на МВР – 2004-2007 г.

Извънаудиторна заетост

- **Ръководство на дипломанти:** за периода 2010 – 2018 г. научен ръководител на 15 дипломанти, които са защитили с отлична оценка своите дипломни работи.
- **Ръководство на докторанти:** научен ръководител на пет редовни и един задочен докторант.
- **Рецензии и становища за присъждане на научни степени и заемане на академични длъжности:** участвал е като председател и член на научно жури общо в 23 процедури.
- **Проектна дейност:** участва в два проекта по оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“ и „Наука и образование за интелигентен растеж“.
- **Издателска и редакторски дейност:** От 2013 год. е член на редколегията на списание „Философски алтернативи“. От 2016 год. е член на редколегията на списание „Етически

изсредвания“. Съставител на книгата „Философска етика“, УИ „Св. Кл. Охридски“.

- **Членство в научни организации:** Съюз на учените в България, Българско философско общество, Съюз на българските журналисти.

Подадените документи за участие в конкурса отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“.

3. Общо описание на представените материали

Общата научна продукция на доц. д-р Николай Михайлов включва: четири монографии, четири студии, както и 35 броя статии.

В обявения конкурс за заемане на академична длъжност „професор“, кандидатът участва с монография на тема „Етика и комуникация“, София 2018 г., 252 стр.; два броя студии: „Вернер Зомбарт или нацизмът няма да мине?“, публикувана във Философски изследвания, кн. 7, София 2009, с. 154-173; „Environmental alarmist: the Club of Rome and its critics, in *Studia Ecologiae et Bioethicae*, Warsaw, rok 14, 2016/4, p. 129 – 149 (в съавторство); както и четири статии.

Всички представени публикации са в областта на етиката и обществените комуникации. Те имат теоретична, а така също и практическа насоченост.

Анализираната проблематика в представените за конкурса научни трудове отразява не само неговите научни интереси, но и е много тясно свързана с преподаваните от него научни дисциплини.

4. Обща оценка на представените материали

Предложената за рецензия монография е посветена на два основни проблема – етиката и комуникацията. Общото между тях е, че в основата и на двете науки стои човекът. Етиката като философски тип познание се занимава с това как човек се отнася не само към себе си, но и към другите хора. Следователно, етиката е знание за това какъв трябва да бъде човек в личностен план, но същевременно тя се опитва да даде отговор на въпроса – какво трябва да бъде поведението на човек в обществото, т.е. отношението му към другите. Затова човекът е в основата на проявите както на доброто, така и на злото. От друга страна, този процес на взаимодействие в обществото се осъществява с помощта на комуникацията. Тя е иманентна на личността и е инструмент за изразяване на неговите ценности. Защото, както посочва и самият автор, „взаимовръзката на комуникацията с морала е универсална. От една страна, самата възможност имплицитно присъства в моралното съзнание, а от друга, в един по-широк план, комуникацията носи информация, която подлежи на морална оценка.“

В структурно отношение представеният труд е разделен на три части. Първата от тях се занимава с етичното познание в неговия комуникационен аспект. Този анализ започва още от самото възникване на философското знание и практика.

Идеите за диалога като форма на комуникация са проследени във философските съчинения на редица древногръцки мислители като Сократ, Платон, Аристотел. Тяхните възгледи формират развитието на човешката цивилизация векове наред.

В исторически план развитието на философско-етичните идеи продължава с преглед на мислителите от Средновековието. Авторът се спира на двама от тях – св. Августин и св. Тома Аквински, които преориентират етичното познание към непознат до момента светоглед. Това са вярата и стремежът към Бог, определени като най-висша степен на

нравствена добродетел. В този контекст е анализиран проблемът за отношението (комуникацията) на човека с Бога.

Изследването на връзката етика – комуникация доц. Михайлов търси и във възгледите на философите от Новото време, изразени в теориите за обществения договор. Това са системите на Томас Хобс, Джон Лок и Жан Жак Русо. Общото, което обединява всички тях, е отхвърлянето на Божественото право, като изповядват идеята, че законността на всяко правителство трябва да се основава на човешкия избор. По този начин политическата власт става обект на морална оценка. Към тази част доц. Михайлов включва и анализ на философските възгледи на гениалния немски мислител Имануел Кант.

Ако до тук етическите принципи бяха анализирани в техния традиционен философски смисъл, то в последния параграф авторът обосновава проблемите на морала и комуникацията в една напълно нова виртуална социална реалност. Това е и един нов план на изследване. В тази дигитална среда традиционните морални проблеми се преплитат с тези на новите медии, социалните мрежи, общуването чрез технологични устройства и т.н. Анализирайки тези проблеми, доц. Михайлов поставя един актуален въпрос, който все още търси своето решение, а именно „може ли да се изработи софтуер, който освен изпълнение на команди, може да приема и нравствени решения?“ В тази връзка съвсем точно авторът счита, че навлизането на съвременните технологии в областта на медиите и комуникацията води до необходимостта от появата на нови клонове на етичното познание свързано с информационната етика, компютърна етика, етика на дигиталните медии и т.н.

Втората глава е свързана с другата основна линия на анализа – комуникацията, разгледана в контекста на публичността. Анализирани са възгледите на водещи световни теоретици в областта на комуникацията,

например, Р. Буркарт, Г. Малецке, Мелвин де Флор, Чарс Кули, Х. Ласуел, Пол Вацлавик и др. Специално внимание е обърнато и на позициите на различни български автори в областта на комуникационните науки. От гледна точка на публичността са разгледани мрежовото общество и мрежовите комуникации. Интерес представляват и размишленията на автора относно подмяната на личността с нейните виртуални проявления в сферата на комуникационните взаимоотношения.

В третата глава на представения труд бих открил проблемите на професионалната етика в областта на журналистиката и PR. Разгледани са прилагането на етичните стандарти в професионалната дейност на специалисти, които се занимават с „информационното обслужване на обществото“, и които професионално притежават възможността да въздействат върху него. Безкрайното увеличаване на информационния поток с включване на интернет пространството неизбежно засилва влиянието върху човешкото съзнание. Този виртуален свят, който коренно променя ценности, нагласи, отношения между хората, изисква преосмисляне на старите морални правила и изработването на нови. Именно този опит на доц. Михайлов за обосноваване на проблемите на морала и комуникациите в една нова, дигитална социална реалност, бих определил като най-важния приносен момент в представената монография.

5. Препоръки

Безспорно книгата „Етика и комуникации“ притежава необходимите качества за да бъде разглеждана като хабилитационен труд за заемане на академична длъжност „професор“. Също така съм убеден, че този труд ще претърпи своето второ издание. В тази връзка бих препоръчал на автора:

- емпиричните изследвания представляват особен вид комуникация между рецепиента и изследователя посредством инструментариума на изследването. В това взаимодействие моралните аспекти, поради едни или други причини, не са предмет на анализ, но „играта с цифри“ е мощно

манипулативно средство за формиране на общественото мнение. В този смисъл, тази част от монографията да бъде допълнена и обособена като отделна глава;

- практическа стойност за нашите студенти би имало и включването на разработка отнасяща се до прилагането на етическите принципи в рекламата.

5. Заключение:

Представените научни трудове за участие в конкурса и преподавателската дейност на доц. д-р Николай Михайлов ми дават основание да дам положителна оценка на неговата кандидатура, както и да препоръчам на Научното жури да бъде избран за професор по Етика и комуникация към професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки.

28.09.2018 г.

Член на журито:
/проф. д-р В. Бондиков/